https://doi.org/10.18778/8445-131-1.10

Gracja Cimaszewska-Kuniniec
Uniwersytet WSB Merito w Gdańsku
https://orcid.org/0000-0003-3903-3654

MOTYWOWANIE UCZNIÓW POPRZEZ WYKORZYSTANIE TREŚCI MIĘDZYKULTUROWYCH W NAUCZANIU JĘZYKA ANGIELSKIEGO

Streszczenie
W dobie globalizacji i rosnącej różnorodności społeczno-kulturowej edukacja językowa staje przed nowymi wyzwaniami, wśród których kluczową rolę odgrywa motywacja uczniów i studentów. Celem niniejszego referatu jest ukazanie potencjału treści międzykulturowych jako skutecznego narzędzia motywacyjnego w dydaktyce języka angielskiego. Autorka omawia teoretyczne podstawy motywacji, odwołując się m.in. do koncepcji Dörnyeia oraz teorii autodeterminacji Deciego i Ryana, a następnie wskazuje, w jaki sposób komponenty kulturowe wpływają na zaangażowanie, ciekawość poznawczą i wewnętrzne pobudzenie uczących się.

Tekst analizuje także pojęcie kompetencji międzykulturowej w ujęciu Byrama oraz Kramscha, podkreślając jej znaczenie nie tylko jako celu edukacyjnego, ale także jako niezbędnej umiejętności we współczesnym społeczeństwie. Autorka prezentuje konkretne przykłady zajęć dydaktycznych – zarówno z zakresu języka, jak i literatury oraz edukacji kulturowej – które integrują nauczanie języka z refleksją nad różnorodnością i tożsamością kulturową. Omawia również wyzwania związane z wprowadzaniem treści interkulturowych, takie jak brak przygotowania nauczycieli, ograniczenia programowe oraz bariery mentalne po stronie uczniów.

Podkreślono także rolę nauczyciela jako mediatora kulturowego, który nie tylko przekazuje wiedzę, ale i wspiera rozwój osobisty oraz etyczny uczniów poprzez promowanie dialogu i empatii. Referat kończy się wnioskiem, że włączenie komponentu międzykulturowego do edukacji językowej nie tylko wzmacnia motywację, ale także przygotowuje uczących się do świadomego uczestnictwa w globalnym społeczeństwie. Praca ma charakter aplikacyjny i może być źródłem inspiracji dla nauczycieli języka angielskiego oraz autorów programów nauczania.
Słowa kluczowe: edukacja międzykulturowa, motywacja wewnętrzna, kompetencje językowe, nauczanie języka angielskiego, glottodydaktyka

MOTIVATING STUDENTS THROUGH THE USE OF INTERCULTURAL CONTENT IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING

Summary
In the age of globalization and increasing socio-cultural diversity, language education faces new challenges, among which student motivation plays a crucial role. The purpose of this paper is to demonstrate the potential of intercultural content as an effective motivational tool in English language teaching. The author discusses theoretical foundations of motivation, referring to Dörnyei's model and the Self-Determination Theory by Deci and Ryan, and shows how cultural components enhance learners' engagement, cognitive curiosity, and intrinsic drive.

The paper also explores the concept of intercultural competence based on the frameworks of Byram and Kramsch, emphasizing its significance not only as an educational goal but as a vital skill in contemporary society. Specific examples of classroom activities are presented, including language, literary, and cultural education tasks, that integrate language instruction with reflection on cultural diversity and identity. The paper also addresses the challenges of implementing intercultural content, such as teachers' insufficient preparation, curriculum constraints, and students' limited cultural awareness or resistance.

Furthermore, the role of the teacher as a cultural mediator is highlighted—someone who not only transmits linguistic knowledge but also supports students' personal and ethical development by fostering dialogue, empathy, and critical thinking. The paper concludes that incorporating intercultural elements into language education not only boosts motivation but also prepares learners for active and responsible participation in a globalized world. This study is practical and may serve as an inspiration for English language teachers and curriculum designers seeking to make language learning more meaningful and socially relevant.
Keywords: intercultural education, intrinsic motivation, language competence, English language teaching, glottodidactics

1. Wprowadzenie

Współczesna dydaktyka języków obcych stoi przed wyzwaniami związanymi z globalizacją, przemianami społecznymi oraz nowymi oczekiwaniami edukacyjnymi. Szczególnie istotnym zagadnieniem staje się motywowanie uczniów i studentów do nauki języka angielskiego, który odgrywa rolę języka międzynarodowego. Jednym z najbardziej efektywnych narzędzi zwiększania zaangażowania uczących się jest wprowadzenie do programu nauczania treści międzykulturowych.

Celem niniejszego tekstu jest analiza wpływu międzykulturowych komponentów dydaktycznych na motywację uczniów i studentów. Podejście to ma na celu nie tylko wzbogacenie wiedzy językowej, ale również przygotowanie do komunikacji międzykulturowej, która stała się nieodzownym elementem w środowisku akademickim i zawodowym. Przedstawione zostaną zarówno teoretyczne podstawy motywacji i kompetencji międzykulturowej, jak i konkretne przykłady zajęć przeznaczonych dla studentów filologii angielskiej oraz kierunków nauczycielskich.

Zgodnie z koncepcją Byrama[1], rozwój kompetencji międzykulturowej pozwala uczącym się poruszać się z większą swobodą w środowiskach zróżnicowanych kulturowo, a tym samym czyni naukę języka bardziej celową i praktyczną. Interkulturowość staje się więc nie tylko środkiem do osiągania celów edukacyjnych, lecz także ważnym aspektem budowania postaw otwartości, empatii i odpowiedzialności społecznej.

Zarówno w kontekście akademickim, jak i w codziennej praktyce dydaktycznej pojawia się potrzeba zintegrowania treści kulturowych z nauką języka. Niniejsza praca podejmuje próbę usystematyzowania tej integracji poprzez wskazanie strategii, narzędzi i korzyści płynących z takiego podejścia.

2. Pojęcie motywacji w nauczaniu języków obcych

Motywacja stanowi fundament procesu uczenia się i odgrywa kluczową rolę w kontekście dydaktyki języków obcych. Jej znaczenie zostało wielokrotnie podkreślone w badaniach językoznawczych i pedagogicznych. Dörnyei definiuje motywację jako „proces, który inicjuje, ukierunkowuje i podtrzymuje zachowania uczące się w czasie, zwłaszcza takie, które prowadzą do osiągania celów edukacyjnych”[2]. W nauczaniu języka angielskiego, który pełni funkcję globalnego języka komunikacji, motywacja ucznia wpływa nie tylko na jego postępy, ale również na gotowość do interakcji międzykulturowych.

W literaturze wyróżnia się dwa główne typy motywacji: wewnętrzną i zewnętrzną. Motywacja wewnętrzna wiąże się z zainteresowaniem, satysfakcją i przyjemnością płynącą z samego procesu nauki. Uczeń uczy się, ponieważ czuje ciekawość i chęć poznania nowego języka oraz kultury. Z kolei motywacja zewnętrzna jest efektem wpływu bodźców zewnętrznych, takich jak

[1] M. Byram, *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*, Multilingual Matters 1997.

[2] Z. Dörnyei, *Motivational Strategies in the Language Classroom*, Cambridge University Press 2001.

oceny, nagrody, perspektywy zawodowe czy presja społeczna. Według Deciego i Ryana[3], motywacja wewnętrzna jest trwalsza i prowadzi do głębszego przetwarzania materiału językowego.

W kontekście akademickim, istotne jest rozpoznanie motywatorów działających na studentów. Badania pokazują, że studenci wykazują wyższą motywację, gdy wiedzą, że nauka języka ma praktyczne zastosowanie – np. w przyszłej pracy zawodowej lub podczas studiów za granicą. Równie ważne jest uwzględnienie ich autonomii, poczucia kompetencji i przynależności – elementów wymienianych w Teorii Autodeterminacji[4].

Ważnym aspektem pracy dydaktycznej nauczyciela jest więc nie tylko przekazywanie wiedzy, ale również inspirowanie i wspieranie uczniów w budowaniu motywacji. Jak zauważa Ushioda[5], skuteczny nauczyciel to ten, który potrafi wzbudzać motywację, pomagając uczniom dostrzec sens nauki języka w szerszym kontekście życia i kariery.

Podsumowując, motywacja uczniów i studentów jest dynamicznym i wieloaspektowym zjawiskiem, na które wpływ mają zarówno czynniki psychologiczne, jak i środowiskowe. Jej wzmocnienie możliwe jest poprzez odpowiednio dobrane treści dydaktyczne – w tym międzykulturowe – które nadają nauce języka głębszy wymiar i prowadzą do rzeczywistego zaangażowania uczących się.

3. Kompetencja międzykulturowa – definicja i znaczenie

Kompetencja międzykulturowa jest kluczowym elementem w dydaktyce języków obcych i stanowi jedno z głównych założeń współczesnego podejścia komunikacyjnego. Pojęcie to odnosi się do zdolności do skutecznej i odpowiedniej interakcji z osobami reprezentującymi odmienne kultury. Michael Byram[6], jeden z najbardziej wpływowych badaczy tego zagadnienia, opisuje kompetencję międzykulturową jako zbiór pięciu składników: wiedzy (*savoir*),

---

[3] E.L. Deci, R.M. Ryan, *Handbook of Self-determination Research*, University of Rochester Press 2002.

[4] E.L. Deci, R.M. Ryan, *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being*, „American Psychologist" 2000, t. 55(1), s. 68–78. https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68

[5] E. Ushioda, *Language motivation in a reconfigured Europe: Access, identity, autonomy*, „Journal of Multilingual and Multicultural Development" 2006, t. 27(2), s. 148–161. https://doi.org/10.1080/01434630608668545

[6] M. Byram, *Teaching and Assessing*…

umiejętności interpretacji i relacji (*savoir-comprendre*), umiejętności interakcji (*savoir-faire*), postawy otwartości i ciekawości (*savoir-être*) oraz zaangażowania krytycznego (*savoir s'engager*).

Według Byrama, celem edukacji językowej nie jest jedynie opanowanie języka docelowego, lecz również kształtowanie zdolności do funkcjonowania w sytuacjach międzykulturowych. Kompetencja ta pozwala uczącym się nie tylko rozumieć teksty kulturowe (np. reklamy, filmy, dialogi), ale także odnosić się do nich krytycznie i refleksyjnie. Kramsch[7] zwraca uwagę, że kultura to tło języka, ale i jego integralna część – sposób myślenia, działania i postrzegania świata.

W środowisku akademickim kompetencja międzykulturowa nabiera szczególnego znaczenia. Studenci, którzy uczestniczą w programach mobilności (np. Erasmus+), prowadzą badania z międzynarodowymi partnerami czy angażują się w projekty naukowe, muszą zatem wykazywać się nie tylko znajomością języka, ale także umiejętnością komunikacji międzykulturowej. Dla przyszłych nauczycieli, tłumaczy, pracowników międzynarodowych instytucji – jest to kompetencja zawodowa.

Zajęcia wspierające rozwój kompetencji międzykulturowej mogą być wplecione w każdy etap edukacyjny. Dla studentów filologii angielskiej warto zaprojektować zajęcia, które nie tylko analizują teksty kultury, ale też skłaniają do refleksji nad własnymi uprzedzeniami i stereotypami.

Przykład zajęć: „Cultural Dilemmas" (Dylematy kulturowe)

Studenci analizują autentyczne sytuacje konfliktów międzykulturowych (np. artykuły z „BBC News" lub blogi podróżnicze), identyfikują wartości i normy kulturowe stron, a następnie odgrywają scenki lub piszą własne rozwiązania problemów z perspektywy różnych uczestników. Następnie odbywa się dyskusja na temat możliwych strategii radzenia sobie z nieporozumieniami kulturowymi. Zajęcia te rozwijają zarówno świadomość różnorodności, jak i umiejętność empatycznego dialogu.

Byram[8] podkreśla, że celem nie jest asymilacja, ale mediacja kulturowa. Uczeń czy student nie musi przyjmować norm innej kultury, ale powinien umieć je rozpoznać, zrozumieć i odpowiednio zareagować. Kompetencja międzykulturowa ma więc charakter dynamiczny, rozwija się w kontakcie z innymi i wymaga systematycznego ćwiczenia oraz refleksji.

---

[7] C. Kramsch, *Context and Culture in Language Teaching*, Oxford University Press 1993.

[8] M. Byram, *Teaching and Assessing*…

Rozwijanie tej kompetencji to także działanie etyczne – promuje szacunek, tolerancję i otwartość na inność. Jest nie tylko ważnym celem edukacji językowej, ale również odpowiedzią na wyzwania współczesnego świata: migracje, mobilność, konflikty kulturowe, globalną współpracę. Dlatego też nauczanie języka angielskiego powinno zawsze uwzględniać komponent międzykulturowy jako integralną część programu dydaktycznego.

4. Rola kultury w nauczaniu języka

Kultura jest integralną częścią języka – nie tylko w sensie jego pochodzenia, ale również kontekstu, w jakim jest używany. W nauczaniu języków obcych, a szczególnie języka angielskiego jako języka globalnego, elementy kulturowe powinny być traktowane jako równorzędne wobec komponentu językowego. Kramsch[9] wskazuje, że kultura i język są ze sobą nierozerwalnie związane – język nie istnieje w próżni, lecz zawsze funkcjonuje w określonym kontekście społecznym, kulturowym i pragmatycznym.

Nauka języka bez jednoczesnego rozumienia kontekstu kulturowego prowadzi do powierzchownego przyswajania struktur i znaczeń. Przykładowo, zwroty grzecznościowe, sposoby wyrażania opinii czy żartów różnią się diametralnie w zależności od kultury. Uczniowie i studenci, którzy uczą się języka angielskiego bez ekspozycji na kulturę krajów anglojęzycznych, mogą mieć trudności w komunikacji mimo poprawnej znajomości struktur gramatycznych. W tym kontekście nauczyciel staje się przewodnikiem nie tylko po systemie językowym, ale również po złożonym świecie norm społecznych, wartości i konwencji kulturowych. Jego rola polega na budowaniu mostu pomiędzy językiem a kulturą, pomagając uczniom nie tylko zrozumieć, *co* się mówi, ale także *dlaczego* i *jak* coś się mówi w danym kontekście. Dzięki takiemu podejściu nauka języka staje się pełniejsza, bardziej autentyczna i funkcjonalna, co z kolei zwiększa kompetencję komunikacyjną i umożliwia bardziej świadome uczestnictwo w interakcjach międzykulturowych.

Według Tomalin i Stempleskiego[10], celem nauczania języka zintegrowanego z kulturą jest rozwój trzech elementów: świadomości kulturowej, wiedzy kulturowej i kompetencji komunikacyjnej. Uczeń nie tylko poznaje fakty o kulturze docelowej, ale również uczy się, jak mówić, co mówić i kiedy mówić, aby być zrozumianym i właściwie odebranym przez użytkowników danego języka.

---

[9] C. Kramsch, *Context and Culture*…

[10] B. Tomalin, S. Stempleski, *Cultural Awareness*, Oxford University Press 1993.

Kultura w dydaktyce może być wprowadzana na wiele sposobów: poprzez teksty literackie, filmy, muzykę, reklamę, reportaże, materiały prasowe, a także osobiste doświadczenia studentów, którzy podróżowali lub uczestniczyli w wymianach międzynarodowych. Ważne jest, aby kultura była przedstawiana nie jako zbiór ciekawostek czy egzotyki, ale jako element codzienności i tożsamości ludzi posługujących się językiem.

Przykład zajęć: „Cultural Symbols and Meanings" (Symbole kulturowe i ich znaczenie)
Studenci analizują popularne symbole kulturowe (np. Union Jack, Statue of Liberty, Aboriginal Flag) i wyjaśniają ich znaczenie w kontekście społecznym i historycznym. W grupach tworzą prezentacje multimedialne ukazujące, jak dane symbole są postrzegane w innych kulturach, w tym w Polsce. Celem zajęć jest rozwój świadomości kulturowej oraz umiejętność interpretacji symboliki kulturowej w komunikacji.

Zajęcia takie rozwijają nie tylko wiedzę językową, ale również kompetencje poznawcze i społeczne. Jak podkreśla Corbett[11], nauka języka poprzez kulturę przygotowuje uczniów i studentów do realnej komunikacji, w której nie wystarczy znać słów – trzeba także rozumieć kontekst, emocje i wartości. W ten sposób nauczanie języka staje się pełniejsze i bardziej angażujące.

Rola kultury w nauczaniu języka angielskiego powinna być więc nie marginalna, ale centralna. Tylko wtedy możliwe jest kształtowanie uczniów i studentów jako kompetentnych użytkowników języka i świadomych uczestników globalnego społeczeństwa.

5. Korzyści z wykorzystywania treści międzykulturowych

Wprowadzenie treści międzykulturowych do nauczania języka angielskiego przynosi liczne korzyści zarówno na poziomie poznawczym, jak i afektywnym. Integracja komponentów kulturowych wzbogaca proces dydaktyczny, czyniąc go bardziej angażującym, autentycznym i zorientowanym na rzeczywiste potrzeby komunikacyjne uczących się. Według Corbetta[12], nauczanie języka obcego bez odniesienia do jego kulturowych korzeni prowadzi do uproszczonego i sztucznego obrazu języka. Z kolei uwzględnienie aspektów kulturowych

[11] J. Corbett, *An Intercultural Approach to English Language Teaching*, Multilingual Matters 2003.

[12] Tamże.

pozwala uczniom rozwijać nie tylko kompetencje językowe, ale również kompetencje interkulturowe, które są kluczowe w globalizującym się świecie. Dzięki ekspozycji na różnorodne perspektywy kulturowe, uczący się stają się bardziej otwarci, tolerancyjni i świadomi odmienności, co sprzyja budowaniu postawy empatii i wzajemnego zrozumienia. Treści międzykulturowe stymulują również refleksję nad własną tożsamością kulturową i językową, co wzmacnia proces uczenia się przez nadanie mu głębszego, osobistego wymiaru. W efekcie nauczanie wzbogacone o komponenty kulturowe staje się nie tylko skuteczniejsze, ale i bardziej humanistyczne.

Jedną z głównych zalet stosowania treści międzykulturowych jest wzrost motywacji wewnętrznej uczniów i studentów. Kiedy uczący się dostrzegają praktyczne i społeczno-kulturowe znaczenie języka, ich zaangażowanie w naukę rośnie. Jak podkreśla Dörnyei, motywacja wzrasta, gdy materiał jest osadzony w realnym kontekście i jest związany z doświadczeniami uczniów. Autentyczne treści kulturowe – jak wywiady, reportaże, vlogi czy podcasty – umożliwiają odbiorcom wgląd w życie codzienne użytkowników języka i rozwijają poczucie autentycznego kontaktu z językiem, co przekłada się na większą chęć do aktywnego uczestnictwa w zajęciach. Tego typu materiały nie tylko zwiększają atrakcyjność procesu nauczania, ale również pozwalają uczniom lepiej zrozumieć kontekst użycia języka, intencje mówiących oraz subtelne różnice kulturowe, które wpływają na interpretację komunikatów. W rezultacie uczący się postrzegają język nie jako zbiór abstrakcyjnych reguł, lecz jako żywe narzędzie komunikacji służące do budowania relacji, wyrażania tożsamości i funkcjonowania w zróżnicowanym świecie społecznym.

Korzyścią wynikającą z nauczania międzykulturowego jest również rozwój empatii i postaw otwartości wobec odmienności. Uczniowie i studenci, którzy mają kontakt z różnorodnością językową i kulturową, stają się bardziej wrażliwi na problemy innych społeczności, co jest szczególnie istotne w edukacji globalnej. Kompetencje społeczne, takie jak zdolność do współpracy, komunikacji i rozwiązywania konfliktów, są dziś równie ważne jak kompetencje językowe. Nauczanie kultury poprzez język wspiera także rozwój tożsamości uczących się, umożliwiając im refleksję nad własnym miejscem w świecie oraz porównanie rodzimych wartości z tymi reprezentowanymi przez inne kultury. Tego rodzaju doświadczenia sprzyjają budowaniu postawy szacunku wobec różnorodności oraz wzmacniają zdolność do funkcjonowania w środowiskach wielokulturowych. W efekcie uczniowie nie tylko lepiej rozumieją innych, ale również potrafią krytycznie spojrzeć na własne uprzedzenia i stereotypy, co jest fundamentem dojrzałej, świadomej komunikacji w zglobalizowanym społeczeństwie.

Treści międzykulturowe umożliwiają także lepsze zapamiętywanie i przyswajanie słownictwa oraz struktur językowych. Uczenie się poprzez kontekst kulturowy sprawia, że język staje się funkcjonalny, a nie tylko teoretyczny. Przykładowo, ucząc się o brytyjskim systemie edukacyjnym czy amerykańskich zwyczajach zakupowych, studenci nabywają nowe słownictwo i frazeologię w sposób zintegrowany z ich znaczeniem społecznym.

Przykład zajęć: „Global Issues Debate" (Debata o problemach globalnych)
Studenci przygotowują w parach argumenty dotyczące ważnych zagadnień kulturowych i społecznych (np. prawa człowieka, wolność słowa, imigracja, zmiany klimatyczne) w kontekście krajów anglojęzycznych. W trakcie debaty prezentują różne perspektywy, korzystając z autentycznych źródeł: artykułów z „The Guardian", „BBC", „NPR". Po zakończeniu debaty następuje refleksja na temat różnic kulturowych i językowych w przedstawianiu problemów.

Zajęcia takie rozwijają nie tylko język i wiedzę kulturową, ale także umiejętność prezentacji, krytycznego myślenia i współpracy. Jak zaznacza Byram[13], interakcje międzykulturowe w klasie uczą tolerancji oraz zdolności mediacji kulturowej – czyli kompetencji niezbędnej w wielojęzycznych i wielokulturowych środowiskach pracy i nauki.

Podsumowując, wykorzystywanie treści międzykulturowych w nauczaniu języka angielskiego to strategia o wysokim potencjale edukacyjnym. Pozwala nie tylko rozwijać umiejętności językowe, ale także kształtować postawy społeczne i kulturowe niezbędne w świecie współczesnym. To właśnie ta integracja języka i kultury nadaje procesowi edukacyjnemu głębię, sens i autentyczność.

6. Strategie wprowadzania treści międzykulturowych podczas zajęć języka obcego

Współczesne nauczanie języka angielskiego coraz częściej odchodzi od modelu skupionego wyłącznie na aspektach gramatyczno-leksykalnych, kierując się ku podejściu komunikacyjnemu i zadaniowemu, w którym kluczową rolę odgrywa kontekst kulturowy. Wprowadzenie treści międzykulturowych do zajęć językowych wymaga jednak przemyślanej strategii dydaktycznej, która umożliwi integrację wiedzy językowej z refleksją nad różnorodnością kulturową, postawami

[13] M. Byram, *Teaching and Assessing*…

społecznymi oraz umiejętnościami komunikacyjnymi. Poniżej przedstawiono zestaw wybranych strategii, które mogą być skutecznie wdrażane na różnych etapach nauczania języka angielskiego.

6.1. Strategia zanurzenia w autentycznych materiałach kulturowych (Immersive Approach Using Authentic Cultural Materials)

Jedną z najbardziej efektywnych metod wprowadzania treści międzykulturowych jest wykorzystanie autentycznych materiałów, pochodzących bezpośrednio z kultur anglojęzycznych. Mogą to być artykuły prasowe, podcasty, filmy, media społecznościowe czy kampanie społeczne. Jak wskazuje Gilmore, autentyczne teksty językowe nie tylko odzwierciedlają naturalny język, ale również ujawniają normy społeczne i wartości kulturowe, co czyni je doskonałym narzędziem dydaktycznym w rozwijaniu kompetencji międzykulturowej[14].

6.2. Strategia projektowa (*project-based learning*)

Zajęcia projektowe pozwalają uczniom na eksplorowanie tematów związanych z kulturą i tożsamością w sposób samodzielny i twórczy. Projektowe uczenie się promuje głębsze przetwarzanie informacji i rozwój kompetencji miękkich. Jak podkreśla Beckett, metoda ta umożliwia integrację wiedzy językowej z zadaniami osadzonymi w rzeczywistości społecznej i kulturowej[15].

6.3. Strategia porównawcza (*contrastive analysis*)

Porównywanie elementów kulturowych różnych krajów z rodzimym kontekstem ucznia pozwala na lepsze zrozumienie relatywności norm kulturowych. W podejściu Byrama umiejętność interpretacji i odniesienia (*savoir-comprendre*) jest kluczowym składnikiem kompetencji międzykulturowej, pozwalającym na krytyczne analizowanie różnic i podobieństw[16].

---

[14] A. Gilmore, *Authentic materials and authenticity in foreign language learning*, „Language Teaching" 2007, t. 40(2), s. 97–118.

[15] G.H. Beckett, *Teacher and student evaluations of project-based instruction*, „TESL Canada Journal" 2002, t. 19(2), s. 52–66.

[16] M. Byram, *Teaching and Assessing…*

6.4. Strategia interakcji i symulacji międzykulturowych (Strategy Based on Intercultural Simulations and Communication)

Odgrywanie ról oraz scenki sytuacyjne oparte na realnych konfliktach lub różnicach kulturowych pozwalają uczniom rozwijać zarówno język, jak i umiejętności społeczne. Sercu zauważa, że interakcje oparte na symulacjach są jedną z najbardziej efektywnych metod rozwijania postawy empatii i gotowości do mediacji kulturowej[17].

6.5. Strategia refleksji nad tożsamością kulturową (Strategy of Reflection on Cultural Identity)

Refleksja nad własną kulturą i jej wpływem na komunikację sprzyja rozwojowi świadomości jej mechanizmów. Corbett podkreśla, że świadomość własnych schematów kulturowych jest niezbędna, aby móc efektywnie uczestniczyć w dialogu międzykulturowym[18]. Działania takie jak pisanie osobistych esejów czy dyskusje o wartościach pomagają uczniom ugruntować własną tożsamość i otworzyć się na perspektywy innych.

Strategie te mogą być stosowane równolegle lub naprzemiennie, w zależności od poziomu zaawansowania grupy, celów kursu oraz kontekstu edukacyjnego. Ich skuteczność opiera się na założeniu, że język jest nierozerwalnie związany z kulturą, a proces uczenia się języka obcego powinien prowadzić do nabycia umiejętności poruszania się w złożonej rzeczywistości międzykulturowej. Nauczyciel, który świadomie wdraża strategie międzykulturowe, nie tylko zwiększa motywację uczniów, ale również przygotowuje ich do życia w globalnym społeczeństwie.

7. Wybrane zajęcia z obszarów edukacji kulturowej, literackiej oraz językowej

Zastosowanie treści międzykulturowych w praktyce dydaktycznej nie tylko wzbogaca proces nauczania języka angielskiego, ale również znacząco zwiększa motywację uczniów i studentów poprzez angażujące formy pracy. Integracja języka z komponentem kulturowym daje możliwość pracy z materiałami

[17] L. Sercu, *Foreign Language Teachers and Intercultural Competence*, Multilingual Matters 2005.

[18] J. Corbett, *An Intercultural Approach* …

autentycznymi, rozwijania kompetencji społecznych oraz nabywania umiejętności refleksji nad własną i obcą kulturą. Przedstawione poniżej propozycje zajęć zostały zaprojektowane z myślą o studentach filologii angielskiej, kierunków nauczycielskich oraz uczestnikach kursów językowych o profilu akademickim, zostały zaprojektowane na podstawie zasady integracji języka i kultury. Zajęcia te można łatwo zaadaptować do różnych poziomów zaawansowania językowego oraz kontekstów edukacyjnych.

7.1. Edukacja kulturowa

Zajęcia 1: „Around the World in 60 Minutes" – Prezentacje kulturowe
Studenci przygotowują w parach prezentację multimedialną lub plakat na temat wybranego anglojęzycznego kraju (np. Kanady, RPA, Nowej Zelandii). W prezentacji uwzględniają aspekty społeczne, religijne, kulinarne, symboliczne i językowe. (Zawartość: zwyczaje, święta, jedzenie, stereotypy, ciekawostki).
Cel dydaktyczny: rozwijanie wiedzy kulturowej i umiejętności prezentacji, a także porównywanie różnic kulturowych, ponadto rozwijanie ciekawości świata i rozumienie różnorodności kulturowej.

Zajęcia 2: „Culture Shock!" – Symulacje i analiza sytuacji – dyskusja

Studenci odgrywają krótkie scenki przedstawiające międzykulturowe nieporozumienia (np. błędy grzecznościowe, różnice w komunikacji niewerbalnej). Scenki sytuacyjne, np. nieporozumienia kulturowe w restauracji czy na lotnisku.

Po każdej scence następuje wspólna analiza przyczyn nieporozumień. Wspólna analiza: *Co było niezręczne? Jakie były różnice kulturowe?*
Cel dydaktyczny: rozwój świadomości kulturowej, empatii i refleksji nad barierami komunikacyjnymi. Uświadomienie uczniom istnienia różnic w zachowaniach społecznych i rozwijanie empatii międzykulturowej.

Zajęcia 3: „Festivals and Traditions o the English-Speaking World" – Lekcja porównawcza o świętach i tradycjach
Zajęcia poświęcone są analizie wybranych świąt i rytuałów z krajów anglojęzycznych (np. Thanksgiving, Holi, ANZAC Day, Diwali w UK) i ich porównaniu z polskimi tradycjami.

Uczniowie wykonują plakaty, quizy lub przygotowują „mini-wydarzenie" z jedzeniem czy strojami.
Cel dydaktyczny: porównywanie norm i wartości kulturowych, rozwijanie kompetencji interpretacyjnej. Uczenie przez doświadczenie, rozbudzenie motywacji przez zabawę i aktywność.

7.2. Edukacja literacka

Zajęcia 4: „Story Swap" – Literatura porównawcza (Opowieści z różnych kultur)
Studenci analizują krótkie opowiadania z literatury anglojęzycznej i porównują je z analogicznymi tekstami z własnego kręgu kulturowego. Następnie tworzą nową wersję historii, łącząc oba konteksty kulturowe.
Cel dydaktyczny: rozwój kreatywności, rozumienie różnic narracyjnych i kulturowych.

Zajęcia 5: „Poetry Across Cultures" – Poezja i tożsamość
Zajęcia polegają na analizie wierszy poetów pochodzących z różnych grup etnicznych i społecznych (np. Langston Hughes, Grace Nichols, Benjamin Zephaniah). Studenci piszą następnie własne utwory o tematyce tożsamości, np. wiersz o swojej kulturze lub tożsamości.
Cel dydaktyczny: rozwój ekspresji językowej, umiejętności wyrażania siebie oraz umiejętności autorefleksji kulturowej, zrozumienia innych perspektyw.

Zajęcia 6: „Global Book Club" – Dyskusja literacka
Praca z fragmentami powieści młodzieżowych lub społecznie zaangażowanych (np. *The Absolutely True Diary of a Part-Time Indian, Trash*). Dyskusje dotyczą tematów społecznych, różnic i podobieństw klasowych oraz migracyjnych.
Cel dydaktyczny: rozwój kompetencji dyskusyjnych, zdolności interpretacyjnych i refleksji kulturowej, rozbudzenie krytycznego myślenia.

7.3. Edukacja językowa

Zajęcia 7: „Real English" – Język w mediach. Media jako źródło autentycznego języka
Studenci analizują autentyczne fragmenty programów telewizyjnych, vlogów lub mediów społecznościowych. Szczególną uwagę zwracają na różnorodność akcentów, rejestr językowy i idiomy.
Cel dydaktyczny: kontakt z autentycznym językiem, rozwijanie umiejętności słuchania i rozumienia z kontekstu. Tworzenie własnych nagrań/filmików z użyciem poznanego języka.

Zajęcia 8: „Idioms Across Cultures" – Gra idiomatyczna
Studenci poznają idiomy charakterystyczne dla języka angielskiego i porównują je z idiomami w języku ojczystym. Gra: „Zgadnij znaczenie idiomu" – użycie w zdaniu, zilustrowanie, dopasowanie do sytuacji.

Cel dydaktyczny: rozwój zasobu leksykalnego, świadomości kulturowej i poczucia humoru językowego. Zabawa językiem i uświadamianie różnic kulturowo-językowych.

Zajęcia 9: „Role Play: International Encounters" – Scenki sytuacyjne
Symulacje sytuacji międzykulturowych (Sytuacji, w których dochodzi do kontaktu między przedstawicielami różnych kultur): rekrutacja do pracy, zakupy w obcym kraju, rozmowy pomiędzy osobami z różnych środowisk, negocjacje. Symulacje sytuacji – Feedback językowy i kulturowy.
Cel dydaktyczny: praktyczne przygotowanie do komunikacji w środowisku wielokulturowym.

Zajęcia 10: „Language and Identity" – Język i tożsamość
Studenci oglądają fragmenty wywiadów z osobami z różnych kultur (np. TED Talks lub „The Guardian Voices"), które opowiadają, jak język wpłynął na ich tożsamość. Po dyskusji studenci piszą krótkie eseje (300–400 słów) pt. „Jak język obcy wpływa na moje postrzeganie świata?". Następnie omawiają wybrane teksty w grupach.
Cel dydaktyczny: rozwijanie refleksyjnej świadomości językowo-kulturowej poprzez analizę wpływu języka na budowanie tożsamości jednostki oraz wspieranie motywacji wewnętrznej poprzez osobiste zaangażowanie emocjonalne, poznawcze i kulturowe.

Podsumowanie proponowanych zajęć
Zaproponowane zajęcia są przykładem tego, jak skutecznie integrować komponent językowy i kulturowy w ramach jednej lekcji. Angażują one studentów nie tylko poznawczo, ale również emocjonalnie i społecznie. Ponadto wspierają rozwój kompetencji miękkich, które są nieodzowne we współczesnym, wielokulturowym świecie. Nauczyciel odgrywa w nich rolę moderatora, który tworzy przestrzeń do eksploracji i dialogu, a także wspiera rozwój tożsamości językowo-kulturowej uczących się.

Zajęcia dydaktyczne uwzględniające treści międzykulturowe stanowią kluczowy element współczesnej edukacji językowej, odpowiadającej na potrzeby globalizującego się społeczeństwa. Przedstawione przykłady z zakresu edukacji kulturowej, literackiej i językowej pokazują, że nauka języka angielskiego może – i powinna – wykraczać poza schemat ćwiczeń gramatycznych i leksykalnych, oferując uczącym się przestrzeń do dialogu międzykulturowego, ekspresji własnej tożsamości oraz refleksji nad różnorodnością kulturową.

Zajęcia kulturowe, takie jak symulacje sytuacji społecznych, prezentacje czy analiza świąt narodowych, ułatwiają uczniom zrozumienie funkcjonowania języka w konkretnym kontekście społecznym. Pozwalają także na porównywanie norm i wartości, a tym samym – rozwój kompetencji interpretacyjnej i empatycznej. Z kolei zajęcia literackie kształtują wrażliwość estetyczną i społeczną studentów. Dzięki pracy z tekstem – zarówno klasycznym, jak i współczesnym – uczą oni się dostrzegać uniwersalne motywy kulturowe oraz specyfikę lokalnych doświadczeń, co sprzyja formowaniu postawy otwartości i wieloperspektywiczności.

Zajęcia językowe, ukierunkowane na autentyczne użycie języka w sytuacjach życia codziennego i medialnego, podnoszą motywację uczniów poprzez kontakt z żywym, różnorodnym angielskim. Użycie materiałów z mediów społecznościowych, vlogów czy rzeczywistych dialogów pozwala nie tylko na naukę idiomów i kolokacji, ale również na rozpoznawanie konwencji językowych właściwych dla różnych grup kulturowych i społecznych. W ten sposób język staje się narzędziem rzeczywistej komunikacji, a nie jedynie przedmiotem nauki.

Wspólnym mianownikiem wszystkich zaprezentowanych typów zajęć jest ich potencjał formacyjny. Z jednej strony wspierają one rozwój kompetencji językowych, z drugiej – promują kluczowe dla edukacji międzykulturowej postawy: tolerancję, ciekawość świata, elastyczność komunikacyjną oraz świadomość własnej tożsamości kulturowej. Co istotne, uczą także myślenia krytycznego oraz umiejętności odnajdywania się w sytuacjach niejednoznacznych i wymagających refleksji etycznej.

Tego typu działania dydaktyczne potrzebują jednak dobrze przygotowanego nauczyciela, który pełni funkcję mediatora kulturowego – osoby łączącej świat języka z kontekstem społeczno-kulturowym. To nauczyciel projektuje środowisko edukacyjne oparte na dialogu, refleksji i współpracy, dostosowując treści do poziomu językowego, potrzeb i doświadczeń uczących się.

Podsumowując, integracja języka, literatury i kultury w ramach zajęć języka angielskiego nie tylko wzbogaca proces nauczania, ale przede wszystkim nadaje mu sens i głębię. Pozwala uczniom mówić w języku obcym, „myśleć kulturowo" i działać świadomie w wielokulturowym świecie. Jest to zgodne z holistycznym celem edukacji XXI w., zakładającej nie tylko przekazywanie wiedzy, ale również wychowywanie otwartych, kompetentnych i empatycznych obywateli świata.

8. Wyzwania i ograniczenia

Choć wprowadzenie treści międzykulturowych do nauczania języka angielskiego przynosi liczne korzyści, to wiąże się również z szeregiem wyzwań i ograniczeń, które mogą utrudniać skuteczne wdrożenie tej koncepcji w praktyce dydaktycznej. Problemy te dotyczą zarówno nauczycieli, studentów, jak i instytucji edukacyjnych oraz warunków organizacyjnych.

Jednym z głównych wyzwań jest brak odpowiednich materiałów dydaktycznych. Wiele podręczników koncentruje się na aspektach językowych – słownictwie, gramatyce, ćwiczeniach komunikacyjnych – marginalizując kontekst kulturowy lub przedstawiając go w sposób powierzchowny. Często powtarzają się stereotypowe przedstawienia krajów anglojęzycznych, co nie tylko ogranicza perspektywę ucznia, ale może również prowadzić do utrwalania uproszczonych i fałszywych wyobrażeń kulturowych[19].

Drugim istotnym ograniczeniem jest brak przygotowania nauczycieli do prowadzenia zajęć o charakterze międzykulturowym. Wielu z nich nie posiada wystarczającej wiedzy z zakresu komunikacji międzykulturowej, a także nie miało okazji doświadczyć kontaktu z innymi kulturami na własnej skórze. To sprawia, że czują się niepewnie, prezentując treści kulturowe, które wykraczają poza ich doświadczenie zawodowe i osobiste[20].

Wyzwania pojawiają się również po stronie studentów. Zdarza się, że nie wykazują oni zainteresowania innymi kulturami, co wynika z braku doświadczenia międzynarodowego, niskiej świadomości kulturowej lub przekonań etnocentrycznych. Może to skutkować brakiem zaangażowania w zadania międzykulturowe i trudnością w przełamaniu barier komunikacyjnych.

Kolejnym aspektem są ograniczenia czasowe i programowe. W ramach kursów językowych prowadzący często muszą realizować określony materiał egzaminacyjny, co redukuje możliwości wprowadzania dodatkowych treści kulturowych. Ponadto, wielu nauczycieli nie otrzymuje wsparcia metodycznego ze strony instytucji w zakresie integracji komponentu kulturowego.

Przykład problematycznej sytuacji dydaktycznej
W jednej z grup studentów I roku wprowadzono zajęcia dotyczące kultury społecznej w Stanach Zjednoczonych – w tym kontrowersyjnych tematów, takich jak Black Lives Matter i różnorodność etniczna. Część studentów uznała temat

[19] M. Byram, *Teaching and Assessing*…
[20] L. Sercu, *Foreign Language Teachers*…

za „polityczny" i nieodpowiedni, co wywołało dyskusję na temat granic neutralności kulturowej w edukacji. Prowadzący musiał zrewidować dobór materiałów i zastosować bardziej neutralny język – wskazuje to na konieczność przemyślanej selekcji treści i wrażliwości kulturowej nauczyciela.

Ograniczenia mogą mieć również charakter technologiczny – brak dostępu do nowoczesnych narzędzi, Internetu, czy platform edukacyjnych w niektórych środowiskach uniemożliwia prowadzenie zajęć opartych na autentycznych materiałach kulturowych. Jest to szczególnie widoczne w regionach o ograniczonym finansowaniu edukacji.

Podsumowując, wdrażanie treści międzykulturowych napotyka liczne bariery, jednak nie są one nie do przezwyciężenia. Kluczem jest odpowiednie przygotowanie kadry, wsparcie instytucjonalne oraz świadome planowanie dydaktyczne, oparte na aktualnej wiedzy z zakresu interkulturowości. Niezbędne jest również promowanie postawy otwartości, tolerancji i ciekawości świata wśród studentów.

9. Rola nauczyciela jako mediatora kulturowego

We współczesnym modelu edukacji językowej nauczyciel nie jest już wyłącznie przekazicielem wiedzy gramatycznej czy leksykalnej, ale przede wszystkim osobą, która wspiera rozwój kompetencji komunikacyjnych i kulturowych swoich uczniów. Rola ta zakłada aktywne uczestnictwo nauczyciela jako mediatora kulturowego – osoby, która pomaga uczniom zrozumieć, interpretować i odnaleźć się w różnorodnych kontekstach społeczno-kulturowych. Mediacja kulturowa to pojęcie zakorzenione w podejściu interkulturowym, które zakłada, że proces komunikacji pomiędzy ludźmi z różnych środowisk wymaga nie tylko znajomości języka, ale też umiejętności rozumienia wartości, kodów kulturowych, norm społecznych oraz wzorców zachowań.

Zgodnie z koncepcją Byrama[21], nauczyciel języka obcego powinien nie tylko przekazywać wiedzę o kulturze docelowej, ale także wspierać uczniów w analizowaniu ich własnych przekonań kulturowych i porównywaniu ich z innymi systemami wartości. Taka rola wymaga nieustannego prowadzenia uczniów przez proces refleksji nad tym, co kulturowe, jawne i ukryte, bliskie i obce. Nauczyciel jako mediator nie narzuca jedynego „słusznego" modelu,

[21] M. Byram, *Teaching and Assessing*…

lecz tworzy przestrzeń do dialogu, wymiany doświadczeń i rozwijania empatii. W ten sposób sprzyja nie tylko nauce języka, ale także kształtowaniu postaw tolerancji, otwartości i gotowości do współpracy międzykulturowej.

W roli mediatora kulturowego nauczyciel musi wykazywać się wysokim poziomem świadomości kulturowej, zdolnością do refleksji, krytycznej analizy relacji międzykulturowych oraz elastycznością w prowadzeniu zajęć. Musi być przygotowany do rozpoznawania sytuacji potencjalnie konfliktowych, wynikających z różnic kulturowych, oraz do prowadzenia dialogu w sytuacjach trudnych. Jak zauważa Kramsch[22], nauczyciel staje się „pośrednikiem między językiem a kulturą, między własnym światem a światem ucznia" – rolą tą nie jest więc przekazywanie wiedzy z pozycji autorytetu, lecz raczej ułatwianie dialogu i wzajemnego poznania.

Mediacja kulturowa w edukacji językowej opiera się także na budowaniu zaufania i otwartej atmosfery w klasie. Nauczyciel powinien umożliwić uczniom dzielenie się własnymi doświadczeniami, historiami i perspektywami, a jednocześnie zapewnić bezpieczne warunki do zadawania pytań, popełniania błędów i konfrontowania poglądów – także tych kontrowersyjnych. W tym kontekście rola nauczyciela przypomina bardziej konsultanta niż wykładowcę – osobę, która nie tylko przekazuje treści, ale przede wszystkim wspiera proces poznawczy i emocjonalny ucznia.

Szczególną wartość ma mediacja w pracy z autentycznymi materiałami kulturowymi, które mogą wywoływać silne reakcje emocjonalne, konfrontować uczniów z odmiennymi wartościami czy wyzwaniami etycznymi. Nauczyciel powinien pełnić wówczas funkcję przewodnika – pomóc uczniom zrozumieć kontekst, zauważyć różnorodność perspektyw, a także wyciągnąć wnioski na temat własnej tożsamości i przekonań. To zadanie wymaga od nauczyciela nie tylko kompetencji językowej i metodycznej, ale również inteligencji emocjonalnej i umiejętności mediacji interpersonalnej.

Przykład zajęć: „Refleksja nad własną tożsamością kulturową"

Studenci piszą krótką refleksję na temat: „Jak moja kultura wpływa na sposób, w jaki uczę się języka i komunikuję się z innymi?". Teksty są następnie omawiane w parach lub małych grupach, z naciskiem na różnice i podobieństwa. Nauczyciel moderuje dyskusję, wskazując na elementy tożsamości kulturowej i strategie komunikacji międzykulturowej. Zajęcia mogą być wprowadzeniem do szerszego projektu poświęconego badaniu relacji pomiędzy językiem a tożsamością.

[22] C. Kramsch, *Context and Culture*…

Cel: uświadomienie uczniom wpływu ich własnej perspektywy kulturowej na proces uczenia się i komunikacji, a także rozwój kompetencji interpretacyjnej i empatycznej.

Podsumowując, nauczyciel jako mediator kulturowy odgrywa fundamentalną rolę w edukacji językowej opartej na wartościach międzykulturowych. Jego zadaniem jest nie tylko nauczanie języka, ale również wspieranie uczniów w rozwoju osobistym, społecznym i etycznym. Współczesny nauczyciel przekazuje informacje o kulturze docelowej, ale i stwarza przestrzeń do ich przetwarzania, reinterpretacji oraz świadomego wykorzystania. Od jego postawy, kompetencji i zaangażowania zależy, czy nauka języka stanie się dla studentów okazją do rzeczywistego dialogu międzykulturowego, czy pozostanie jedynie akademickim ćwiczeniem.

W tym sensie mediacja kulturowa powinna być uznana za jedno z kluczowych zadań dydaktyki języków obcych w XXI w. Tylko taki nauczyciel, który sam rozwija swoją wrażliwość kulturową, jest w stanie wzbudzić ją u innych. Dlatego też przygotowanie przyszłych nauczycieli do odgrywania tej roli powinno być istotnym elementem kształcenia akademickiego i doskonalenia zawodowego.

10. Znaczenie autentycznych materiałów kulturowych

Autentyczne materiały językowe i kulturowe stanowią niezwykle wartościowy zasób w nauczaniu języka angielskiego zorientowanym na kompetencje międzykulturowe. Są to materiały stworzone przez rodzimych użytkowników języka w celach innych niż dydaktyczne – takie jak filmy, reklamy, podcasty, posty w mediach społecznościowych, artykuły prasowe, instrukcje, bilety, ulotki czy relacje z wydarzeń kulturalnych. Ich wartość edukacyjna polega na tym, że odzwierciedlają autentyczny język i realia życia społeczno-kulturowego, dzięki czemu uczniowie mają szansę zetknąć się z rzeczywistym użyciem języka w kontekście, który jest zarówno funkcjonalny, jak i kulturowo osadzony. Takie materiały pomagają rozwijać nie tylko umiejętności językowe, ale także kompetencję pragmatyczną i dyskursywną, umożliwiając uczącym się lepsze rozumienie intencji nadawcy, tonu wypowiedzi oraz ukrytych norm społecznych. Co więcej, praca z autentycznymi treściami sprzyja rozwijaniu krytycznego myślenia i samodzielności, gdyż uczniowie uczą się analizować, interpretować i oceniać przekazy kulturowe w kontekście własnych doświadczeń i wartości.

Zgodnie z podejściem komunikacyjnym i zadaniowym, nauka języka powinna być jak najbardziej zbliżona do rzeczywistego użycia języka. Jak podkreśla Gilmore[23], „autentyczne materiały odgrywają kluczową rolę w motywowaniu uczniów, ponieważ oferują im możliwość wejścia w kontakt z żywym językiem i kulturą". Materiały takie ukazują nie tylko normy językowe, ale także styl życia, wartości, emocje i sposób myślenia ludzi posługujących się danym językiem.

W praktyce dydaktycznej autentyczne teksty kulturowe mogą być wykorzystywane na różne sposoby: jako bodziec do dyskusji, materiał do analizy językowej, źródło do porównań kulturowych czy inspiracja do projektów. Co więcej, ich różnorodność pozwala na dopasowanie do zainteresowań i poziomu zaawansowania uczniów i studentów, co zwiększa efektywność nauczania.

Jedną z największych zalet autentycznych materiałów jest ich potencjał motywacyjny. Studenci, którzy uczą się języka na podstawie realnych sytuacji komunikacyjnych – np. wiadomości tekstowych, ogłoszeń, wywiadów czy relacji z wydarzeń – czują, że ich nauka ma sens i praktyczne zastosowanie. To z kolei prowadzi do wzrostu motywacji wewnętrznej, zaangażowania oraz większego poczucia sprawstwa w procesie uczenia się[24].

Przykład zajęć: „Analyzing Social Media Culture" (Analiza kultury mediów społecznościowych)

Studenci analizują treści zamieszczone w mediach społecznościowych (np. Twitter, Instagram, TikTok) przez użytkowników z krajów anglojęzycznych – np. kampanie społeczne, reakcje na święta narodowe, protesty społeczne. Ustalają kontekst kulturowy, język używany w komunikatach oraz różnice w przekazie międzykulturowym. Następnie przygotowują prezentację na temat „Jak media społecznościowe kształtują wizerunek narodu w świecie?". Zajęcia pozwalają na pracę z żywym językiem i aktualnymi problemami społecznymi, rozwijając jednocześnie kompetencje językowe, kulturowe i krytycznego myślenia. Studenci uczą się analizować subtelną grę znaczeń, symboli i emocji obecnych w przekazach medialnych, a także rozpoznawać różnice i podobieństwa kulturowe w sposobach wyrażania opinii, wartości czy tożsamości. Ćwiczenie to wspiera rozwój świadomości międzykulturowej, umiejętności argumentacji oraz kompetencji medialnych, które są kluczowe we współczesnej komunikacji globalnej.

---

[23] A. Gilmore, *Authentic materials…*, s. 97–118.

[24] B. Tomlinson, *Materials Development in Language Teaching* (2nd ed.), Cambridge University Press 2011.

Ważnym aspektem pracy z autentycznymi materiałami jest rozwijanie umiejętności krytycznej analizy. Nie wszystkie treści dostępne online są poprawne językowo czy etycznie. Rolą nauczyciela jest moderowanie pracy uczniów i wskazywanie, jak oceniać wiarygodność źródeł, rozpoznawać stereotypy oraz zrozumieć kontekst społeczny i historyczny danej wypowiedzi.

Podsumowując, autentyczne materiały językowe są nieodzownym elementem nauczania zorientowanego na interkulturowość. Umożliwiają naukę języka w kontekście kulturowym, rozwijają motywację i świadomość językową, uczą analizy, interpretacji i krytycznego myślenia. Ich wykorzystanie powinno być standardem w dydaktyce XXI w.

11. Wnioski

W kontekście dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości społeczno-kulturowej, edukacja językowa nie może ograniczać się wyłącznie do przekazywania wiedzy lingwistycznej w wąskim znaczeniu. Nauczanie języka angielskiego – jako języka o zasięgu globalnym – powinno uwzględniać nie tylko aspekty strukturalne języka, ale także jego funkcję jako narzędzia komunikacji między przedstawicielami różnych kultur. Tym samym komponent międzykulturowy nie jest dodatkiem, lecz nieodzownym elementem efektywnego nauczania języka obcego. Umożliwia on uczącym się głębsze zrozumienie różnorodności kulturowej, rozwój umiejętności interakcji w kontekstach międzykulturowych oraz kształtowanie postaw otwartości, empatii i szacunku wobec inności.

W niniejszym artykule przedstawiono argumenty przemawiające za koniecznością włączania treści międzykulturowych do programu nauczania języka angielskiego. Wykazano, że podejście to ma wielowymiarowe działanie: wzmacnia motywację wewnętrzną uczniów i studentów, angażuje ich poznawczo oraz wpływa na ich postawy społeczne. Dzięki zakotwiczeniu treści językowych w realiach kulturowych, uczący się dostrzegają sensowność i funkcjonalność nauki języka, co z kolei przekłada się na zwiększone zaangażowanie, trwałość nabywanych umiejętności oraz chęć pogłębiania wiedzy poza wymaganiami formalnymi. Takie podejście zmienia relację ucznia z językiem – z narzędzia szkolnego staje się on medium do eksploracji świata i siebie samego.

Zwrócono również uwagę na rolę nauczyciela jako mediatora kulturowego – osoby, która nie tylko przekazuje informacje o kulturach obcych, ale przede wszystkim umożliwia uczniom eksplorowanie ich własnej tożsamości kulturowej, porównywanie jej z innymi systemami wartości oraz prowadzenie dialogu

w atmosferze zaufania i otwartości. Nauczyciel, który potrafi pełnić tę funkcję, kształtuje środowisko edukacyjne sprzyjające refleksji, wzajemnemu poznaniu i przełamywaniu stereotypów. Jest to zadanie wymagające wysokich kompetencji interpersonalnych, kulturowych i dydaktycznych, a także wsparcia systemowego w postaci szkoleń oraz dostępu do odpowiednich materiałów.

Szczególną wagę przypisano wykorzystaniu autentycznych materiałów kulturowych – takich jak teksty prasowe, materiały audiowizualne, media społecznościowe czy literatura – które odzwierciedlają realne praktyki komunikacyjne użytkowników języka. Materiały te nie tylko wprowadzają uczniów w świat języka codziennego, ale również prezentują wartości, normy i wyzwania kulturowe, z jakimi mierzą się różne społeczności. Ich zastosowanie w dydaktyce umożliwia rozwijanie krytycznego myślenia, wielostronnej interpretacji oraz umiejętności odczytywania komunikatów kulturowych w sposób świadomy i odpowiedzialny.

Przedstawione przykłady zajęć dydaktycznych potwierdzają, że integracja języka i kultury jest możliwa zarówno na poziomie szkolnym, jak i akademickim. Zajęcia te rozwijają nie tylko umiejętności językowe (czytanie, pisanie, mówienie, słuchanie), lecz także kompetencje refleksyjne i społeczne, niezbędne we współczesnym świecie. Angażują uczniów emocjonalnie i poznawczo, czyniąc proces uczenia się bardziej autentycznym i istotnym. Dodatkowo, są zgodne z założeniami edukacji XXI w., takimi jak: edukacja dla zrównoważonego rozwoju, kształcenie kompetencji globalnych, promowanie obywatelstwa światowego oraz integracja społeczna. Tym samym, nauczanie języka angielskiego staje się częścią szerszego procesu kształtowania jednostki jako świadomego i odpowiedzialnego uczestnika życia społecznego.

Nie sposób jednak pominąć licznych wyzwań, które wiążą się z wprowadzaniem treści międzykulturowych do nauczania. Wśród najważniejszych należy wymienić: brak dostępu do zróżnicowanych materiałów dydaktycznych, niewystarczające przygotowanie nauczycieli do pracy z wrażliwymi tematami kulturowymi, a także obecność uprzedzeń i stereotypów, zarówno w podręcznikach, jak i w postawach uczniów. Dodatkową barierę stanowią ograniczenia czasowe i programowe, które nie zawsze pozwalają na realizację ambitnych celów wychowawczych i interkulturowych. Pokonanie tych trudności wymaga współpracy między nauczycielami, metodykami, autorami materiałów edukacyjnych oraz instytucjami odpowiedzialnymi za politykę oświatową. Kluczową rolę odgrywa tu również świadome planowanie programu nauczania, który od początku uwzględnia równoległy rozwój kompetencji językowych i kulturowych.

Podsumowując, wykorzystanie treści międzykulturowych w nauczaniu języka angielskiego stanowi nie tylko skuteczną strategię motywacyjną i poznawczą, ale również narzędzie wychowawcze, umożliwiające kształtowanie postaw

niezbędnych w świecie wzajemnych zależności i mobilności. Integracja języka i kultury wzbogaca sam proces nauczania, a przede wszystkim nadaje mu głębszy sens. Uczniowie i studenci uczą się mówić w języku obcym oraz rozumieć i szanować świat, który za nim stoi. Dlatego też rekomenduje się dalsze badania nad skutecznością interkulturowych metod dydaktycznych, ich adaptację do różnych grup wiekowych i środowisk edukacyjnych oraz systematyczne włączanie komponentu kulturowego na wszystkich etapach kształcenia językowego.

Bibliografia

Beckett G.H., *Teacher and student evaluations of project-based instruction*, „TESL Canada Journal" 2002, t. 19(2), s. 52–66.

Byram M., *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*, Multilingual Matters 1997.

Corbett J., *An Intercultural Approach to English Language Teaching*, Multilingual Matters 2003.

Deci E.L., Ryan R.M., *Handbook of Self-determination Research*, University of Rochester Press 2002.

Deci E.L., Ryan R.M., *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being*, „American Psychologist" 2000, t. 55(1), s. 68–78. https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68

Dörnyei Z., *Motivational Strategies in the Language Classroom*, Cambridge University Press 2001.

Gilmore A., *Authentic materials and authenticity in foreign language learning*, „Language Teaching" 2007, t. 40(2), s. 97–118.

Kramsch C., *Context and Culture in Language Teaching*, Oxford University Press 1993.

Sercu L., *Foreign Language Teachers and Intercultural Competence*, Multilingual Matters 2005.

Tomalin B., Stempleski S., *Cultural Awareness*, Oxford University Press 1993.

Tomlinson B., *Materials Development in Language Teaching* (2nd ed.), Cambridge University Press 2011.

Ushioda E., *Language motivation in a reconfigured Europe: Access, identity, autonomy*, „Journal of Multilingual and Multicultural Development" 2006, t. 27(2), s. 148–161. https://doi.org/10.1080/01434630608668545